

Irodalmi áttekintés a divatiparról,  
a slow fashion-ról és a fast fashion-ról  
(IO1-A1)

---

# Vezetői összefoglaló

---

*Szerzők:*

aiforia / Németország

EKO / Magyarország

MASZK/ Magyarország

IDEC / Görögország

**2021. május**

*„A nagymamám ruhatárában csak egyetlen ing  
volt. Az édesanyáméban három. A lányom  
generációjában 50.  
És ennek 48%-át sosem viselik.”  
Jack Ma, az Alibaba alapítója*





## ÁTTEKINTÉS

A divat (ruházat, lábbeli, kiegészítők) napjainkban a globális fogyasztási szokások kulcsfontosságú célpontja, ez az egyik oka, hogy „fast”-nak, azaz gyorsnak nevezik. A Fast Art Slow Fashion (FASF) projektben résztvevő partnerek ezzel a jelenséggel foglalkoznak, és átfogó irodalmi áttekintés keretében mutatják be a divatipart, a fast fashion-t és a slow fashion-t.

*Fast Art Slow Fashion (FASF) projekt*



## DIVAT A TÁRSADALMUNKBAN

Amikor a „divatipar” különböző fogalmait elemezzük, érdemes különbséget tennünk a „ruházat” és a „divat” között. Mindkettő magában foglalja a textilt, és azt, hogy körül öleli az emberi testet, ezzel védve azt: „*A ruházatra tekinthetünk úgy, mint a második bőrünkre, amely velünk van és megvéd minket a melegtől és a hidegtől... A divat az identitás, és a kultúra kifejezési formája.*”<sup>1</sup> Hasonlóan az előbbi definícióhoz, a divatnak társadalmi és pszichológiai jelentése is van, amely túlmutat a ruhadarabok praktikusságához kötődő gyakorlati megközelítésen. A vizsgált meghatározások többsége azonosítja a divat egyéni jelentését („*az önbecsülés átfordítása személyes stílussá*”<sup>2</sup>), de a társadalmi jelentését is úgy, mint egy meghatározott kultúrához tartozás, („*olyan gyakorlatok, amelyek szabályozzák a társadalmi érintkezéseinket és ... az öltözködési szokásainkat*”<sup>3</sup>) valamint a korszakokat („*népszerű öltözködési formák egy adott korban*”<sup>4</sup>).

*Divatnak társadalmi és pszichológiai jelentése is van*

A divat egy olyan jelenség, amely a kezdetektől fejlődik és nyomot hagy különböző társadalmakban és történelmi korokban (pl. Tang Dinasztia, Kína 618-907 és Heian korszak, Japán 795-1185)<sup>5</sup> ennek ellenére a „divat” kifejezést először a XIV. században használták<sup>6</sup>. A divat mindkét aspektusa – szabad, egyéni önkifejezés a stíluson keresztül, valamint egy adott társadalmi csoporthoz vagy adott korszak szellemiségéhez való tartozást kifejezése – tovább

<sup>1</sup> Dr. Burckhardt, G., Prof. von Wedel-Parlow, F. (2017): Preface. In: Fair Fashion Guide, FEMNET (ed.), April 2017, p.3

<sup>2</sup> <https://www.pbs.org/newshour/extra/1999/10/what-is-fashion/> Letöltve: 2021.04.26.

<sup>3</sup> [https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/0d0cc85d-f7b5-41fb-aec0-d1b8362c7ebf\\_e90c4562-46d5-4b3a-a5ed-d640f67b512a\\_cca0d252-8fb4-416f-ac29-41411acedb91\\_42097f0a-9b1f-4765-81f9-3ebd8755883f\\_9596819a-6d5a-4fb6-8578-375c175bcf00\\_5fe3928b-45c8-476f-a62b-b244292b00f7](https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/0d0cc85d-f7b5-41fb-aec0-d1b8362c7ebf_e90c4562-46d5-4b3a-a5ed-d640f67b512a_cca0d252-8fb4-416f-ac29-41411acedb91_42097f0a-9b1f-4765-81f9-3ebd8755883f_9596819a-6d5a-4fb6-8578-375c175bcf00_5fe3928b-45c8-476f-a62b-b244292b00f7) Letöltve: 2021.04.26.

<sup>4</sup> <https://www.masterclass.com/articles/key-differences-between-fashion-and-style#what-is-style> Letöltve: 2021.04.26.

<sup>5</sup> Steele, V. Definition of Fashion: <https://fashion-history.lovetoknow.com/alphabetical-index-fashion-clothing-history/definition-fashion>

<sup>6</sup> Merriam-Webster. (n.d.). Fashion. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Letöltve: 2021.05.03. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fashion>



fejlődött és felerősödött: „A kései XIX. század tanúskodik mind a konfekció ruházat (ready-to-wear) tömegtermeléséről, mind a haute couture Párizsban történő fejlődéséről.”<sup>7</sup>



### A FAST FASHION HULLÁMA

Az fast fashion-nek nevezett jelenség 1980-as évekbeli fellendülésével egyesült a két irányzat és „forradalmasította a textilgyártást: amit ma bemutatnak a New York-i, párizsi vagy milánói kifutókon, olcsó másolataik néhány napon belül megtalálhatóak a városaink sétálóutcáin.”<sup>8</sup> A fast fashion a gyors éttermek/ételek fogalmára vezethető vissza. Ez azt jelenti, hogy a termékek gyorsan készülnek, olcsó alapanyagokból, rossz körülmények között. Általában ázsiai országokban, ahol az alkalmazottak alulfizetettek és túlterheltek.<sup>9</sup> Ezt a globális kereskedelmi-, és a multinacionális kiskereskedelmi láncok tették lehetővé, ezáltal olyan országokba helyezték

*Fast fashion: a termékek olcsó alapanyagokból, gyorsan készülnek*

át a termelést, ahol olcsó(bb) a munkaerő, kevésbé ellenőrzik és tartják be a környezeti és a társadalmi normákat/standardokat. A fast fashion „a tömegtermelésre, az alacsony árakra, a nagy volumenű értékesítésre támaszkodik” – állítja az Európai Parlament összefoglalása<sup>10</sup>.

Az áttekintett forrásokban nincs egységes álláspont arra vonatkozóan, hogy ezt a fejlődést a megnövekedett fogyasztói kereslet vagy a kereskedők marketing stratégiái vezérli. Azonban az eredmények egyértelműek: évente megszámlálhatatlan új kollekció jelenik meg („micro-season”), amely egy olyan „eldobó” kultúrát népszerűsít, amelyben a ruházat vásárlása a tartós árucikk vásárlásáról napi termékek vásárlásává változott, így a divat „felgyorsítja az erkölcsi kopást a már birtokolt ruhatárban.”<sup>11</sup>

*Ki a felelős: fogyasztók vagy cégek?*



### A FAST FASHION GAZDASÁGI HATÁSAI

A fast fashion gazdasági hatásai jelentősek. A ruházati iparon belül, a fast fashion az éves növekedés 4,78%-áért felelős, és kevés arra utaló jel van, hogy ez a növekedés a következő években csökkenne.<sup>12</sup> Épp ellenkezőleg: a ruházati eladások 2050-re el fogják érni a 160 millió

<sup>7</sup> Steele, V. Definition of Fashion: <https://fashion-history.lovetoknow.com/alphabetical-index-fashion-clothing-history/definition-fashion>

<sup>8</sup> Greenpeace (2017): Konsumkollaps durch Fast Fashion. Greenpeace, January 2017, p.3

<sup>9</sup> Korn, A. (2020): De mi is az a fenntartható divat? – fast fashion és slow fashion. <https://www.ruhastory.com/post/de-mi-is-az-a-fenntarthat%C3%B3-divat-fast-fashion-%C3%A9s-slow-fashion> Letöltve: 2021.04.28.

<sup>10</sup> [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS\\_BRI\(2019\)633143\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS_BRI(2019)633143_EN.pdf) Letöltve: 2021.04.27.

<sup>11</sup> Kandikó, J. (1982): Divat és marketing. Közgazdasági Szemle, 29/1, 63-78.

<sup>12</sup> <https://fee.org/articles/fast-fashion-has-changed-the-industry-and-the-economy/> Letöltve: 2021.05.03.



tonnát. A globális ruházati vásárlás szinte megduplázódott az elmúlt 15 évben (7-ről 13 kg/fő-re)<sup>13</sup>, és 60-75 millió ember dolgozik a textilipar teljes globális értékláncában.<sup>14</sup>

E mögött a fejlett országok középosztályának olcsó ruházati termékek iránt megnőtt kereslete húzódik meg. Egy átlagos ember ma ötször több ruhát vásárol, mint 1980-ban, az európai polgárok 27 kg-ot ruhát vásárolnak évente, jövedelmük 5%-át költik ruházatra. Nem csak a boltban történő vásárlás a gyakori (2012-ben havonta több, mint 1 alkalommal a Zara üzleteiben), de az online kereskedelem is jelentősen növekedett. A YouTube-on lévő influencer videók is hozzájárulnak az online kereskedelem növekedéséhez.<sup>15</sup>

---

### *Ruházati termékek iránti növekvő kereslet*

---

Ugyanakkor a főbb negatív hatások nyilvánvalóak, ha megnézzük a textil globális értékláncát (GVC): habár a gyártás nagyrészt a fejlődő országokban történik, ezek az országok a GVC alján helyezkednek el, míg a fejlett országok a másik végén.<sup>16</sup> Ennek egyik oka, hogy alacsony bérért

---

### *Globális értéklánc a textiliparban: országok közötti egyenlőtlenségek*

---

tudják foglalkoztatni pl. a Bangladesben, Kambodzsában, Pakisztánban vagy Vietnámban élő embereket, és a hozzáadottérték-láncban is általános egyenlőtlenség van: egy ruha legyártása 5 dollárba kerül, míg az eladási ára 80 dollár.<sup>17</sup> A fogyasztók nem csak a termékért fizetnek, hanem a reklámért,

dizájnért, szállításért, csomagolásért, hulladék(kezelés)ért és a profitért. Tehát míg a farmerek, varrónők és mások meglehetősen alacsony bért kapnak, addig a menedzserek és befektetők, akik a termelést ellenőrzik, jelentős többletért tesznek szert mind a termelés, mind a kiskereskedelem oldaláról nézve.<sup>18</sup>

Az egyenlőtlenség gyökerei a fast fashion gazdasági modelljében keresendők. A gyártó cégeket nem a divatipari vállalatok tulajdonolják, őket csak a termeléssel bízzák meg. Közöttük szerződés van, melynek feltételeit a divatipari vállalatok határozzák meg, ezek egyoldalúak, és a gyártók nem szerződhetnek más cégekkel. A megrendelők a gyártott termékek leszállítása után fizetnek, és ha nem fogadják el (valamilyen hiányosság vagy más ok miatt), a gyártók nem használhatják vagy adhatják el ezeket a termékeket más cégeknek – vagy meg kell semmisíteniük, vagy (ingyen) el kell adományozniuk.<sup>19</sup>

---

### *Gyártók vs. divatipari vállalatok: szerződés szerű teljesítés és következményei*

---

De a fejlett, nyugati országok textiliparán is nyomot hagyott az ázsiai országokba kihelyezett termelés, hiszen kevesebb munkát adtak a helyi varrónőknek és szabóknak. 2017-ben az

<sup>13</sup> Shirvanimoghaddam, K. – Motamed, B. – Ramakrishna, S. – Naebe, M. (2020): Death by waste: Fashion and textile circular economy case. *Science of the Total Environment*, 718, 137317

<sup>14</sup> [https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC\\_report\\_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf](https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf) Letöltve: 2021.05.11.

<sup>15</sup> <https://smartasset.com/credit-cards/the-economics-of-fast-fashion> Letöltve: 2021.05.03.

<sup>16</sup> European Parliament (2016): Improving global value chains key for EU trade. Briefing, June.

<sup>17</sup> <https://www.reutersevents.com/sustainability/supply-chains/rana-plaza-rebuilding-more-factory> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>18</sup> Brooks A. (2015): Systems of provision: Fast fashion and jeans. *Geoforum*, 63, 36-39.

<sup>19</sup> <https://www.fashionrevolution.org/made-in-china-we-are-not-machines-we-are-humans/> Letöltve: 2021.05.14.

európai textil- és ruházati iparban 176.400 vállalkozás működött 181 milliárd eurós forgalommal, és 1,7 millió munkavállalóval (a globális textilipari munkások kevesebb, mint 3%-a)<sup>20</sup>. Ezt azt jelenti, hogy az Európában vásárolt textilipari termékek kevesebb, mint 27%-át gyártják itt.<sup>21</sup>

További negatív gazdasági hatás a divatipar lineáris modelljének három szakaszából következik: vedd el (a nyersanyagok megszerzése), készítsd el (a ruházati termékek gyártása) és dobd el (a ruházati termékek használata és újabbak megjelenése). Ezt a fajta „eldobás alapú”

*Divatipar lineáris modellje: vedd el, készítsd el, dobd el*

modellt a fogyasztók is támogatják: az európai fogyasztók által megvásárolt ruhák 30%-át használták egy évnél tovább<sup>22</sup>, és kevesebb, mint 1%-ukat használták fel újra. Így az idő előtti ruházati hulladék értéke eléri a 400 milliárd dollárt is<sup>23</sup>



#### A FAST FASHION TÁRSADALMI HATÁSAI

Több tanulmány igazolja, hogy a nyugati cégek a fast fashion termékek tengerentúlról történő megrendelése és a tömegtermelési modellje számos társadalmi hatással is jár. A gyapot iránti kereslet növekedése, például, 5,8 millió indiai farmernek biztosít jövedelmet – India adja a globális gyapottermelés 25%-át. Ezek a farmerek leginkább kisfarmerek, akik kevesebb mint két hold földet művelnek meg. A nagy verseny arra készíti őket, hogy alacsony áron adják el a pamutot, és a nagyvállalatok vezetése további pénzügyi nehézséget ró rájuk: drága GMO-magokat kell vásárolniuk, drága eszközöket és trágyát kell használniuk, és nincs állami hitel, ami kiegészítené őket az adósságból.<sup>24</sup> Ennek eredményeként évente 11-15 ezer indiai farmer lesz öngyilkos.<sup>25</sup>

*Indiai gyapottermelők: globális termelés 25%-a*

Kínában az ujjurokat és más kisebbségeket áttelepítették, és arra kényszerítették őket, hogy fizetés nélkül dolgozzanak gyapotföldeken, ahol nagyon gyakran erőszak, kényszerű sterilizáció áldozatai lesznek. Az innen származó termékek kereskedelmében 82 nemzetközi márka vesz részt, de akármelyik vállalat ellenkezik a módszerek

*Gyapottermelők Kínában és Üzbegisztánban*

<sup>20</sup> ibid

<sup>21</sup> [https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC\\_report\\_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf](https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf) Letöltve: 2021.05.11.

<sup>22</sup> European Parliament (2019): Environmental impact of the textile and clothing industry. Briefing, January.

<sup>23</sup> Drew, D. (2019): By the Numbers: The Economic, Social and Environmental Impacts of “Fast Fashion”, <https://www.wri.org/insights/numbers-economic-social-and-environmental-impacts-fast-fashion>

<sup>24</sup> <https://www.fashionrevolution.org/standing-up-for-the-farmers-who-grow-our-cotton/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>25</sup> <https://edition.cnn.com/2015/04/19/asia/india-cotton-farmers-suicide/index.html> Letöltve: 2021.05.14.



ellen, Kína bojkottálja.<sup>26</sup> Üzbegisztánban az állam kényszeríti a gyerekeket és felnőtteket, hogy a gyapotföldeken dolgozzanak, pedig ezek komoly egészségügyi problémákat jelentenek: a vegyi rovarölőszerek légzési nehézségeket, bőr- és szemirritációt, agyvérzést és halált okoznak; de további betegségeket lehet ezekre visszavezetni. Minden faluban 70-80 gyerek születik valamilyen mentális vagy fizikai problémával (fogyatékossgal), viszont az alacsony fizetések miatt a szülőknek nincs pénzük a kezelésre.<sup>27</sup>

A fogyasztók igényei alapján a profit maximalizálása érdekében a vállalatok kihasználják a gyárakban dolgozó munkaerőt is (pl.: Banglades, Kambodzsa, Pakisztán és Vietnam).<sup>28</sup> A munkavállalók bére átlagosan 35 és 60 dollár között mozgott havonta<sup>29</sup>. A textiltermékek teljes globális értékláncában dolgozó 60-75 millió ember 40-75%-a fiatal és fiatalos nő.<sup>30</sup> Sokan közülük anyagilag támogatják a családjukat, és nem engedhetik meg maguknak, hogy bevételt veszítsenek, még akkor sem, ha erőszak áldozataivá válnak<sup>31</sup>. De a kérdés nem csak a hosszú

*Textilgyári dolgozók: alacsony bér, rossz körülmények, gyermekmunka*

munkaidőért járó bérekről szól, hanem a veszélyes munkakörülményekről is, amelyekhez nem jár további juttatás, sem védelem.<sup>32</sup> Ez utóbbi a Rana Plaza (Banglades) 2013. április 24-i összeomlásával vált a leglátványosabbá, amely 3000 ruhagyári alkalmazottat temetett el, és 1129 ember megélhetését vette el.<sup>33</sup> Bár a bangladesi 8 emeletes épületet már előző nap kiürítették a látható repedések miatt, a munkaügyi felügyelők a havi fizetés csökkentés fenyegetésével kényszerítették vissza a munkásokat a gyárba.<sup>34</sup>

A fogyasztók szemszögéből a fast fashion-nek tulajdonítható néhány pozitív társadalmi hatás: mivel a gyorsaságra és a megfizethetőségre tervezték, képes reagálni a folyamatosan változó vevői igényekre, mint például a folyamatos megújulás.<sup>35</sup>

*Fogyasztók: alacsony ár, folyamatos megújulás*

<sup>26</sup> <https://www.fashionrevolution.org/human-rights-transparency-and-accountability-in-fashion-a-conversation-on-uyghur-forced-labour/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>27</sup> <https://www.fashionrevolution.org/standing-up-for-the-farmers-who-grow-our-cotton/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>28</sup> Maiti, R. (2020): Fast Fashion: Its Detrimental Effect on the Environment. <https://earth.org/fast-fashions-detrimental-effect-on-the-environment/#:~:text=Among%20the%20environmental%20impacts%20of%20fast%20fashion%20are,use%20of%20massive%20amounts%20of%20water%20and%20energy.>

<sup>29</sup> <https://www.reutersevents.com/sustainability/supply-chains/rana-plaza-rebuilding-more-factory> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>30</sup> [https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC\\_report\\_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf](https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf) Letöltve: 2021.05.11.

<sup>31</sup> <https://www.fashionrevolution.org/bangladesh-accord-an-urgent-call-to-action-to-protectprogress/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>32</sup> Maiti, R. (2020): Fast Fashion: Its Detrimental Effect on the Environment. <https://earth.org/fast-fashions-detrimental-effect-on-the-environment/#:~:text=Among%20the%20environmental%20impacts%20of%20fast%20fashion%20are,use%20of%20massive%20amounts%20of%20water%20and%20energy.>

<sup>33</sup> <https://ourgoodbrands.com/real-impact-fast-fashion-industry-world/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>34</sup> <https://www.fashionrevolution.org/bangladesh-accord-an-urgent-call-to-action-to-protectprogress/> Letöltve: 2021.05.14.

<sup>35</sup> <https://docplayer.hu/47861395-H-m-mint-fast-fashion.html> Letöltve: 2021.05.14.

Míg a divatos ruhák korábban az elit kiváltsága volt, a fast fashion elérhetővé tette ezeket az alacsonyabb rétegek számára is. Lehetőségük van arra, hogy bővítsék ruházatukat, ezáltal kifejezve társadalmi és gazdasági helyzetüket. A hagyományos (nem ökológiai) gyapot növekedéséhez azonban számos peszticidet használnak, amelyek a késztermékben végzik. Ezek a toxinok összefüggésbe hozhatók nagyobb egészségügyi problémákkal és betegségekkel is, mint például a légzőszervi problémák, és a rák.<sup>36</sup>

A pszichológiai megfigyelés eredményeként az mondható el, hogy a megkérdezettek 62%-a szégyellte, hogy az első állásinterjún fast fashion ruhát viselt, a Ranza Plaza összeomlásával ez a szégyenérzet a büntudat érzésével is párosult. Az amerikai fogyasztók közel fele azt mondta, hogy fontolóra veszi, hogy megváltoztassa fogyasztási szokásait. Ennek eredményeképpen a bérelt és használt ruházat iránti kereslet növekedése figyelhető meg.



### A FAST FASHION KÖRNYEZETI HATÁSAI

A ruházati termékek (és általában a textíliák) előállításában esetében a környezetre gyakorolt hatások sokrétűek, és a feldolgozás minden lépésében megjelennek, az erőforrások (input) felhasználásától a toxinok kibocsátásáig (output). Ez igaz mind a természetes szálakra, mind a szintetikus szálakra. A divatipar céljaira történő intenzív gyapottermesztés rendkívül vízigényes tevékenység, mely tovább fokozza a vízhiányt. A gyapotnak sok vízre van szüksége a növekedéshez, és forró régiókban nő, ahol már kevés a víz. Csak egy pamut póló gyártásához 2700 liter vízre van szükség<sup>37</sup>. A hagyományos pamut (nem ökológiai) termesztéséhez sok peszticidet is használnak, amelyek szennyezik a talajt, hatással vannak a helyi ökoszisztémára és különböző légzőszervi problémákért és rákos megbetegedésekért is felelősek.<sup>38</sup>

*Környezeti hatás: input és output oldalon*

A textíliák festéséhez és gyártásához is nagy mennyiségű vízre van szükség: egy tonna festett szövet előállításához akár 200 tonna vízre is szükség van, mely olyan szennyvizet eredményez, amely mérgező lehet, és olyan szennyező anyagokat tartalmaz, mint például az ólom, a higany és az arzén. Ahol a környezetvédelmi törvények nem szigorúak, és nem rendelkeznek nagy hatáskörrel, a gyárak a kezeletlen szennyvizet közvetlenül a helyiek által használt folyókba vagy

*Ruházat gyártása, festése: jelentős vízigény!*

<sup>36</sup> Fair Trader (2020): 9 Surprising Facts About Fast Fashion and the Environment, <https://fairtradefinder.com/fast-fashion-and-the-environment/>

<sup>37</sup> Hugh (2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics), <https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> All of these facts are from this site

<sup>38</sup> Fair Trader (2020): 9 Surprising Facts About Fast Fashion and the Environment, <https://fairtradefinder.com/fast-fashion-and-the-environment/>





tavakba ürítik. Ez nem csupán a vízi életre van hatással, hanem az e vizekből élő helyi lakosság egészségére is.

A teljes termelési lánc továbbá hatással van a globális éghajlatra, amint azt a Közös Környezetvédelmi Ellenőrző Bizottság (House of Common Environmental Audit Committee) megállapítja: „A ruházati termékek gyártása nagyobb mértékben járul hozzá az éghajlatváltozáshoz, mint a távolsági légi közlekedés és a hajózás együttvéve. A fast fashion ipar az éves globális szén-dioxid-kibocsátás 10%-át adja. Ez a szennyezési ráta 2030-ra több mint 50 %-kal fog növekedni, ha nem kontrollálják.”<sup>39</sup> A szintetikus polimerek előállítása további üvegházhatású gázokat, például dinitrogén-oxidot bocsát ki a légkörbe, amely 300-szor erősebb, mint a szén-dioxid.

Egy másik probléma a ruhák kezeléséből adódik. Amikor új trendek jelennek meg, akkor az előző trend szerint gyártott ruhák évtizedekig, esetleg évszázadokig szemétkukákban végzik.

*Nem használt ruházat:  
szemétkukákban végzik*

A poliészternek legalább 200 évre van szüksége a lebomláshoz, a nylonnak ehhez 30-40 év szükséges. A bomlási folyamat során a szövetek mikro műanyagokként jutnak a talajba, amelyek szennyezhetik a közeli területeket.<sup>40</sup>



## SLOW FASHION MINT MEGOLDÁS

A fast fashion különböző, többnyire negatív hatásaira reagálva az elmúlt évtizedekben számos ellentrend és kezdeményezés alakult ki, mint például az ökológiai divat, az etikus divat, a fenntartható divat, az organikus divat, a jövő divatja. A hivatalos hatóságok, például az EU, kommunikációjukban leggyakrabban a fenntartható divat általános kifejezését használják.

Ez az áttekintés azonban a „slow fashion-re” összpontosít, amely a „fast fashion-re” adott közvetlen válasz: „A fast fashion ellentéte a minőségre és a hosszú élettartamra összpontosít, miközben mind a természet, mind az emberek mellett kiáll.”<sup>41</sup> Kate Fletcher

*Fenntartható divat,  
slow fashion*

formatervező aktivista és professzor nevéhez fűződik a 2007-ben megalkotott „slow fashion” kifejezés. Koncepciója nagyrészt a Slow Food mozgalomból származik, ahol az élvezet és a fogyasztás összefügg a tudatossággal és a felelősséggel. Hasonlóképpen, a slow fashion a fast

<sup>39</sup> Hugh (2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics), <https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> All of these facts ar from this site

<sup>40</sup> Hugh (2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics), <https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> All of these facts ar from this site

<sup>41</sup> <https://passionpassport.com/how-slow-fashion-can-save-the-environment/> Letöltve: 2021.04.26.



fashion alternatívájaként jelenik meg, figyelmes gyártással, tisztességes munkajogokkal, természetes anyagokkal és tartós ruhákkal.<sup>42</sup>

A fogyasztókat arra ösztönzik, hogy „1) alkalmazzák a nem-fogyasztói mentalitást, és 2) törekedjenek olyan vásárlási szokásokra, amelyek előnyösek a bolygó és azon emberek számára, akik a Földet otthonuknak hívják”.<sup>43</sup> Ilyen például a minimalista ruhatár kialakítása, olyan ruhák vásárlása, amelyek hosszú időn keresztül használhatóak<sup>44</sup>, a felelős márkáktól vagy használtruha boltokból történő vásárlás.

### Fogyasztók és kereskedők felelőssége

A kereskedőket arra kérik, hogy fékezzék a túlzott termelést, a túlbonyolított ellátási láncokat és az esztelen fogyasztást. Lassabb gyártási ütemtervekkel, kis darabszámú kollekciókkal és a hulladékmentes (zero waste) termeléssel a slow fashion márkák célja az, hogy csökkentsék a szemételepeken lévő

textilhulladékok mennyiségét. A trendek hajszolása helyett ezek a márkák a tartós stílusok kialakítását célozzák, amelyek lehetőséget adnak a ruhadarabok kombinálhatóságára, klasszikus és sokoldalú darabokat hoznak létre, továbbá igyekeznek arra ösztönözni a fogyasztókat, hogy minimalista ruhatárat alakítsanak ki, és olyan ruhadarabokba fektessenek be, amelyeket hosszú időn keresztül tudnak hordani.<sup>45</sup>

Ez nagyobb társadalmi változást eredményezhet, ahogy Emilia Wik, a BYEM vezető tervezője megfogalmazta: „A slow fashion egyfajta visszatérés a divathoz fűződő személyes kapcsolathoz. Ahol a trendek és az évszakok nem számítanak, ahol etika és esztétika zökkenőmentesen egyesül, és elkerülhető a folyamatos fogyasztásból eredő stressz, és amely arra a stílusra összpontosít, amely valóban vonz téged.”<sup>46</sup>

<sup>42</sup> <https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-fast-fashion> Letöltve: 2021.04.26.

<sup>43</sup> <https://www.sustainablejungle.com/sustainable-fashion/what-is-slow-fashion/> Letöltve: 2021.04.26.

<sup>44</sup> Stanton, A. (2020): What does slow fashion actually mean?. <https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-slow-fashion> Letöltve: 2021.04.28.

<sup>45</sup> Stanton, A. (2020): What does slow fashion actually mean?. <https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-slow-fashion> Letöltve: 2021.04.26.

<sup>46</sup> <http://www.savant-magazine.com/magazine/2018/4/5/difference-between-slow-ethical-and-sustainable-fashion-4-in-dustry-insiders> Letöltve: 2021.04.26.